

PRÁVNÍ PRAXE
Soukromí v digitální době

Soukromí v digitální době

Miroslav Uříčar

Uříčář, M. Soukromí v digitální době. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2025, 290 s.

Bibliografické informace Národní knihovny České republiky. Národní knihovna České republiky uvádí tuto publikaci v České národní bibliografii. Podrobné bibliografické údaje jsou k dispozici na internetu na adrese <https://www.nkp.cz/>.

Autor publikace: JUDr. Miroslav Uříčář, Ph.D.
Vydalo: Nakladatelství C. H. Beck v Praze v roce 2025
Jungmannova 750/34, 110 00 Praha, Nové Město, beck@beck.cz
Odpovědný redaktor: JUDr. Eva Kaplan Klečková, Ph.D.
Vydání první
Sazba: Cadis Praha
Tisk: Marten, spol. s r. o.

© Nakladatelství C. H. Beck, 2025

ISBN 978-80-7400-988-4

O autorovi

JUDr. Miroslav Uříčar, Ph.D. se ve své aktuální advokátní praxi specializuje na ochranu osobních údajů, právní a regulační problematiku síťových odvětví, zejména elektronických komunikací, regulaci platebního styku a compliance.

V roce 2018 obhájil na Právnické fakultě Masarykovy univerzity rigorózní práci „Data Retention. Povinnost uchovávat provozní a lokalizační údaje“, v roce 2024 obhájil na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v rámci studijního programu Teoretické právní vědy – Ústavní právo a státověda disertační práci „Zásahy do práva na ochranu soukromí ze strany orgánů veřejné moci“. Je autorem a spoluautorem odborných publikací zejména z oblastí ochrany osobních údajů a práva elektronických komunikací, mimo jiné byl vedoucím autorského kolektivu „velkého šedého“ komentáře k Obecnému nařízení o ochraně osobních údajů vydaného v C. H. Beck v roce 2021.

Celkem 18 let působil v manažerských funkcích v právní oblasti u předního poskytovatele služeb elektronických komunikací, společnosti T-Mobile Czech Republic a.s., kde byl jako General Counsel zodpovědný za útvary práva, regulace, vnějších vztahů, firemní bezpečnosti a compliance.

Je členem Komise pro veřejné právo – komise pro správní právo Legislativní rady vlády ČR, členem rozkladové komise Energetického regulačního úřadu, působí také jako rozhodce Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR. Pravidelně přispívá do odborných časopisů a vystupuje na odborných konferencích se zaměřením zejména na ochranu osobních údajů, compliance a regulační problematiku.

Obsah

O autorovi	V
Použité zkratky	XI
Předmluva	XV
 Kapitola 1. Úvod	 1
 Kapitola 2. Struktura a cíle knihy	 11
 Kapitola 3. Vymezení zkoumané problematiky	 14
1. Zkoumané případy shromažďování a zpracování osobních údajů	14
2. Ochrana soukromí v platné právní úpravě a v rozhodovací a výkladové praxi	17
a) Základy práva na ochranu soukromí	17
b) K ochraně soukromí v širším smyslu	24
c) K právu na informační sebeurčení	26
d) Mezinárodněprávní zakotvení práva na ochranu soukromí ..	27
e) ESPLP k informovanosti dotčené osoby o zásahu do jejích práv	30
f) Ochrana osobních údajů v relevantní právní úpravě	38
(1) Smlouva o fungování Evropské unie	39
(2) Listina základních práv Evropské unie	39
(3) Obecné nařízení o ochraně osobních údajů – GDPR, Zákon o zpracování osobních údajů	41
(4) Trestněprávní směrnice	43
g) Ochrana provozních a lokalizačních údajů v právní úpravě a rozhodovací praxi	46
3. Veřejný zájem sledovaný ve zkoumaných případech, řešení jeho kolize se základními právy a svobodami	66
a) Veřejný zájem odůvodňující omezení základních práv a svobod	67
b) Ústavněprávní požadavky na právní úpravu zakládající omezení základních práv a svobod	68
c) Řešení kolize základních práv s veřejným zájmem	73
 Kapitola 4. Jednotlivé typové případy zásahů do práva na ochranu soukromí	 81
1. Plošné zpracování provozních a lokalizačních údajů elektronických komunikací	82
a) Vývoj a základní vymezení, relevantní právní úprava	82
(1) Vývoj povinnosti Data Retention	82
(2) Relevantní právní úprava	90
(3) Data Retention Směrnice	91
(4) Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích ..	92
(5) Zákon o elektronických komunikacích	93
(6) Trestní řád	95

(7) Orgány oprávněné k vyžádání a využití údajů	98
(8) Orgány činné v trestním řízení.	101
(9) Policie ČR.	103
(10) Bezpečnostní informační služba	104
(11) Vojenské zpravodajství.	105
(12) K Úřadu pro zahraniční styky a informace	105
(13) K oprávněním Vojenského zpravodajství v oblasti kybernetické obrany	105
(14) Česká národní banka	105
(15) K oprávnění ÚOOÚ na přístup k provozním a lokalizačním údajům	106
(16) Legislativní návrhy dalších oprávněných orgánů	107
(17) Závěrem k oprávněným orgánům	109
b) Relevantní rozhodnutí soudů, stanoviska orgánů dohledu nad ochranou osobních údajů	110
(1) Pracovní skupina WP 29	111
(2) Soudní dvůr EU	112
(3) Evropský soud pro lidská práva.	118
(4) Soudy jiných členských států EU	119
(5) Ústavní soud Slovenské republiky	121
(6) Ústavní soud ČR – nálezy Pl. ÚS 24/10 a Pl. ÚS 24/11	123
(7) Ústavní soud ČR – nález Pl. ÚS 45/17	128
c) Posouzení splnění ústavněprávních požadavků	137
2. Plošné zpracování osobních údajů systémy v automobilech	143
a) Vývoj a základní vymezení, relevantní právní úprava	143
(1) Právní úprava OBFCM	143
(2) Právní úprava eCall	145
b) Relevantní rozhodnutí soudů, stanoviska orgánů dohledu nad ochranou osobních údajů	147
(1) OBFCM	147
(2) eCall	148
c) Posouzení splnění ústavněprávních požadavků	149
3. Plošné zpracování osobních údajů leteckých cestujících	151
a) Vývoj a základní vymezení, relevantní právní úprava	151
(1) Vývoj plošného zpracování osobních údajů leteckých cestujících	152
(2) Směrnice PNR	153
(3) Zákon o civilním letectví	153
(4) Účely zpracování údajů	154
(5) Orgány oprávněné k vyžádání a využití údajů	156
(6) Kritérium plošného zpracování	157
(7) Informace o zpracování údajů o cestujících v letecké dopravě	159
(8) Doba uchování údajů	160
b) Relevantní rozhodnutí soudů, stanoviska orgánů dohledu nad ochranou osobních údajů	160
(1) Evropský inspektor ochrany údajů	161
(2) Pracovní skupina WP 29	161

(3) Soudní dvůr EU	162
(4) EDPB	164
c) Posouzení splnění ústavněprávních požadavků	165
4. Plošné zpracování osobních údajů systémy dopravních kamer	167
a) Vývoj a základní vymezení, aktuální relevantní právní úprava	167
(1) Systémy využívané Policií ČR	168
(2) Systémy využívané dalšími osobami	169
(3) Zařízení pro kontrolu úhrady časového poplatku za užití komunikace	170
(4) Účely zpracování údajů	170
(5) Orgány oprávněné vyžádání a využití údajů	171
(6) Kritérium plošného zpracování	171
b) Relevantní rozhodnutí soudů, stanoviska orgánů dohledu nad ochranou osobních údajů	172
(1) ÚOOÚ	172
(2) Ústavní soud ČR	173
(3) Německo – Vrchní správní soud Dolního Saska, Spolkový ústavní soud Německa	175
c) Posouzení splnění ústavněprávních požadavků	176
(1) Dopravní kamerové systémy dle zákona o Policii ČR a zákona o obecní policii	177
(2) Evidence vozidel v systému časového zpoplatnění ..	180
5. Zpracování údajů o zdravotním stavu	181
a) Vývoj a základní vymezení, aktuální relevantní právní úprava	182
(1) Účely zpracování	183
(2) Orgány oprávněné k využití údajů	183
(3) Kritérium plošného zpracování	184
b) Relevantní rozhodnutí soudů, stanoviska orgánů dohledu nad ochranou osobních údajů	184
(1) ÚOOÚ	184
(2) Ústavní soud ČR	184
c) Posouzení splnění ústavněprávních požadavků	187
6. Zpracování bankovních údajů a údajů o platebních službách ...	189
a) Zpracování bankovních údajů a údajů o platebních službách	189
b) Vývoj a základní vymezení, relevantní právní úprava	191
c) Vývoj bankovního tajemství	191
d) Pojem bankovního tajemství	192
e) Aktuální relevantní právní úprava	194
f) Zákon o spořitelních a úvěrních družstvech	194
g) Zákon o platebním styku	195
h) Lokalizační údaje generované při poskytování platebních a obdobných služeb	196
i) Prolomení bankovního tajemství a výjimky z něj	198
j) Orgány oprávněné k vyžádání a využití údajů	199
k) Kritérium plošného zpracování	202
l) Omezení hotovostních plateb	203

Obsah

m) Centrální evidence účtů	207
n) Relevantní rozhodnutí soudů, stanoviska orgánů dohledu nad ochranou osobních údajů	210
(1) ÚOOÚ	210
(2) EDPB	211
(3) Česká národní banka	212
(4) Nejvyšší správní soud	213
(5) Nejvyšší soud	213
(6) Ústavní soud ČR	213
(7) Soudní dvůr EU	214
o) Posouzení splnění ústavněprávních požadavků	214

Kapitola 5. Závěry vyplývající z rozboru zkoumaných typových případů

1. Obecné závěry vyplývající z rozhodovací a výkladové praxe ..	219
a) Zásady zabezpečení zpracovávaných údajů	220
2. Doporučení <i>de lege ferenda</i>	221
a) Obecně ke kontrolním mechanismům a zárukám	221
b) Kontrolní mechanismy v rámci legislativního procesu – legislativní pravidla a legislativní DPIA analýza, konzultace s dozorovým orgánem	223
(1) Dílčí závěry	232
c) Pravidelné vyhodnocování efektivity opatření	234
(1) Dílčí závěry	236
d) Zveřejňování statistických údajů	236
(1) Dílčí závěry	238
e) Nepřípustnost využívání údajů pro odlišný účel	239
(1) Dílčí závěry	242
f) Zajištění informovanosti dotčených subjektů	242
(1) Informace o prováděném zpracování	242
(2) Dílčí závěry	244
g) Kontrola ze strany nezávislého orgánu	245
(1) Dílčí závěry	248
h) Zvláštní ochrana lokalizačních údajů	249
(1) Dílčí závěry	250

Kapitola 6. Závěr

Seznam použitých zdrojů, vč. citovaných rozhodnutí	257
Věcný rejstřík	273

Použité zkratky

Zkratky předpisů

BankZ	zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů
BISZ	zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů
CelSpr	zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů
CelZ	zákon č. 242/2016 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů
CivLet	zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví, ve znění pozdějších předpisů
ČNBZ	zákon č. 6/1993 Sb., České národní rady o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů
Data Retention Směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/24/ES ze dne 15. března 2006 o uchovávání údajů vytvářených nebo zpracovávaných v souvislosti s poskytováním veřejně dostupných služeb elektronických komunikací nebo veřejných komunikačních sítí a o změně směrnice 2002/58/ES
DohKapTr	zákon č. 15/1998 Sb., o dohledu v oblasti kapitálového trhu a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
DrZál	zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů
ElKom	zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů
Evropská úmluva	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, společně s Dodatkovým protokolem a Protokoly č. 2, 4, 6 a 7
GDPR	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)
Listina EU	Listina základních práv Evropské unie
LPS	usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Použité zkratky

MezSank	zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí, ve znění pozdějších předpisů
MezSpD	zákon č. 164/2013 Sb., o mezinárodní spolupráci při správě daní a o změně dalších souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
MinZř	zákon č. 2/1969 Sb., České národní rady o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů
Nařízení eCall	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/758 ze dne 29. dubna 2015 o požadavcích na schválení typu pro zavedení palubního systému eCall využívajícího linku tísňového volání 112 a o změně směrnice 2007/46/ES
ObcPol	zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů
OchOsÚ	zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
OmezPH	zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů
PIStk	zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů
PolČR	zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
PozKom	zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů
ProvPoz	zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů
Směrnice 95/46/ES	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů
Směrnice PNR	Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/681 ze dne 27. dubna 2016 o používání údajů jmenné evidence cestujících (PNR) pro prevenci, odhalování, vyšetřování a stíhání teroristických trestných činů a závažné trestné činnosti
Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů
TelkmZ	zákon č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Trestněprávní směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV
TrŘ	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
TrZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Úst	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních předpisů
VeřZdr	zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
VojZprav	zákon č. 289/2005 Sb., o vojenském zpravodajství, ve znění pozdějších předpisů
ZdravSl	zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů
ZdravZ	zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů
ZprvSl	zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů
ZZOÚ	zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů

Ostatní zkratky

BIS	Bezpečnostní informační služba
ČNB	Česká národní banka
ČTÚ	Český telekomunikační úřad
EDPB	Evropský sbor pro ochranu osobních údajů (zkratka z anglického European Data Protection Board), zřízený čl. 68 Obecného nařízení o ochraně osobních údajů GDPR jako subjekt Evropské unie se samostatnou právní osobností
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
Rozsudek Digital Rights	Rozsudek Soudního dvora EU (velkého senátu) z 8. dubna 2014. <i>Digital Rights Ireland Ltd v. Minister for Communications, Marine and Natural Resources a další a Kärntner Landesregierung a další</i> . Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané High Court (Irsko) a Verfassungsgerichtshof (Rakousko). Spojené věci C-293/12 a C-594/12

Použité zkratky

Rozsudek Tele2 Sverige AB	Rozsudek Soudního dvora EU (velkého senátu) ze 21. prosince 2016. <i>Tele2 Sverige AB v. Post – och telestyrelsen</i> (C-203/15) a <i>Secretary of State for the Home Department v. Tom Watson, Peter Brice, Geoffrey Lewis, za přítomnosti Open Rights Group, Privacy International, The Law Society of England and Wales</i> (C-698/15). Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané rozhodnutím Kammarrätten i Stockholm (správní odvolací soud ve Stockholmu, Švédsko) a rozhodnutím Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [odvolací soud pro Anglii a Wales, občanskoprávní oddělení, Spojené království]. Spojené věci C-203/15 a C-698/15
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
ÚOHS	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
ÚOOÚ	Úřad pro ochranu osobních údajů
VZ	Vojenské zpravodajství
WP 29	Pracovní skupina pro ochranu fyzických osob v souvislosti se zpracováváním osobních údajů zřízená na základě článku 29 směrnice 95/46/ES

Kapitola 4.

Jednotlivé typové případy zásahů do práva na ochranu soukromí

U každého ze zkoumaných případů autor vymezí základy aktuální právní úpravy daného případu, včetně stručného vývoje a důvodů právního zakotvení a v relevantních případech též včetně stručného porovnání se zahraničními právními úpravami. Autor se podrobně zaměří na zpracovávané kategorie osobních údajů, a zvláště na orgány oprávněné k vyžádání údajů, jelikož vymezení okruhu oprávněných orgánů patří mezi zásadní aspekty jednotlivých případů plošného shromažďování osobních údajů. Seznam orgánů, které jsou oprávněny k vyžádání údajů, resp. které dle některých interpretací za takové je možno považovat, se navíc u některých případů postupně vyvíjel. Vedle oprávněných orgánů jsou z hlediska intenzity zásahu do práva na ochranu soukromí a též jako prevence nadužití či zneužití shromažďovaných údajů významná též existující omezení, kontrolní mechanismy a další záruky v jednotlivých případech. 179

V další části autor analyzuje relevantní rozhodnutí a výkladovou praxi. Její rozsah je u některých případů zásahů výrazně četnější nežli v jiných zkoumaných případech, nejbohatší rozhodovací praxe, která se navíc v průběhu času vyvíjela s významným vlivem na existující právní úpravu, se pojí s povinností Data Retention. Následně autor posoudí test proporcionality provedený při přijímání právní úpravy a tento test vyhodnotí z hlediska aktuálně dostupné rozhodovací praxe, zejména Ústavního soudu ČR. Na závěr autor na základě předchozích uvedených bodů formuluje doporučení *de lege ferenda* ve vztahu ke každému ze zkoumaných případů. 180

Mezi zkoumanými případy zásahů do soukromí má dle hodnocení autora zásadní postavení povinné uchovávání provozních a lokalizačních údajů účastníků a uživatelů elektronických komunikací. Jak autor ukáže dále, tento případ plošného shromažďování osobních údajů je dle hodnocení autora mezi zkoumanými případy nejintenzivnějším zásahem z hlediska rozsahu vyjádřeného absolutním počtem dotčených osob a rovněž z hlediska intenzity zásahu založené na charakteristice shromažďovaných údajů, včetně jejich celkového množství, jak autor rozvede dále. Současně jde u povinného shromažďování provozních a lokalizačních údajů v rámci zkoumaných případů o jeden z nejdéle aplikovaných případů plošného shromažďování údajů. V důsledku těchto faktorů k tomuto zásahu existuje rozsáhlá rozhodovací praxe soudů, jak na národní úrovni, tak i na úrovni EU, k dispozici je i řada stanovisek vydaných k této problematice orgány dozoru nad ochranou osobních údajů. 181

Nejen rozhodovací praxe, nýbrž též právní úprava a v důsledku řady rozhodnutí i kontrolní mechanismy se v případě povinného plošného shromažďování provozních a lokalizačních údajů vyvíjely výrazně déle nežli u ostatních zkoumaných zásahů do soukromí. S ohledem na výše uvedené autor rozebírá Data Retention jako v pořadí první ze zkoumaných případů, věnuje se mu též podrobněji nežli v pořadí dalším zkoumaným případům. U nich pak autor v některých aspektech odkazuje na dílčí závěry učiněné ve vztahu k povinnému plošnému uchovávání provozních a lokalizačních údajů. Cílem této knihy totiž dle 182

autorova záměru není detailní, encyklopedický popis jednotlivých zkoumaných případů, autor se zde zaměřuje na ústavněprávní rozměr těchto případů, tedy na posouzení vybraných zásahů do základních práv a svobod a zejména vyhodnocení proporcionality těchto zásahů, na základě toho pak na návrh řešení v podobě návrhu úprav relevantní právní úpravy a návrh adekvátních kontrolních mechanismů. Navíc dle hodnocení autora platí, že mnohé kontrolní mechanismy, které se v případech provozních a lokalizačních vyvinuly především v reakci na soudní rozhodnutí, lze aplikovat obdobně i v případech dalších zkoumaných zásahů, jak autor rozvede podrobněji dále. Tato skutečnost je významnou také pro formulaci obecných závěrů a doporučení aplikovatelných potenciálně u více zkoumaných případů.

183 Taktéž vývoj a stále pokračující snahy o rozšiřování orgánů veřejné moci, které jsou ze zákona oprávněny provozní a lokalizační údaje vyžádat a použít ve své činnosti, svědčí dle názoru autora o mimořádném významu a hodnotě těchto údajů. S rozšiřováním oprávněných orgánů dále narůstá závažnost zásahu. Autor má za to, že obdobný zájem lze očekávat též u osobních údajů plošně shromažďovaných v dalších případech zde zkoumaných, ostatně u systémů dopravních kamer se již projevila v praxi, jak autor ukáže dále. Specifickou kategorií osobních údajů tvoří dle názoru autora lokalizační údaje, které jsou v důsledku technického rozvoje plošně zpracovávány nejen v oblasti elektronických komunikací, ale též v jiných zkoumaných případech, jak autor ukáže dále. Autor se tedy v závěrečných doporučeních věnuje otázce dostatečnosti ochrany těchto údajů *de lege lata*.

1. Plošné zpracování provozních a lokalizačních údajů elektronických komunikací

a) Vývoj a základní vymezení, relevantní právní úprava

(1) Vývoj povinnosti Data Retention

184 V odborné literatuře se povinnost k uchovávání vymezených provozních a lokalizačních údajů účastníků a uživatelů uložená poskytovatelům služeb elektronických komunikací a provozovatelům sítě elektronických komunikací²³⁸ označuje jako povinnost Data Retention. Účelem uchovávání údajů je jejich možné vyžádání oprávněnými orgány pro využití k činnostem vymezeným zákonem, primárně pro vyšetřování a stíhání závažné trestné činnosti a další. Doba povinného uchování údajů se v členských státech EU, v nichž je povinnost uložena, pohybuje mezi 6 měsíci a 2 lety. Data Retention povinnost původně vymezovala Data Retention Směrnice a na jejím základě přijaté národní právní úpravy. V současnosti, i po prohlášení této směrnice za neplatnou Soudním

²³⁸ ElKom označuje poskytovatele služeb elektronických komunikací zpravidla jako „*podnikatele poskytující veřejně dostupné služby elektronických komunikací*“, provozovatele sítě elektronických komunikací definuje jako „*operátory*“, není to však pravidlem a právní úprava není v užívání těchto pojmů zcela jednotná a systematická. V dalším textu budou pro označení těchto subjektů použity pojmy poskytovatel služeb elektronických komunikací, resp. provozovatel sítě elektronických komunikací, neboť je autor považuje za pojmy zcela jednoznačné a dikci příslušných právních předpisů neodporující.

dvorem EU,²³⁹ povinné uchování provozních a lokalizačních údajů v řadě členských států EU, včetně České republiky, nadále přetrvává, založeno je výhradně národními právními úpravami, když nová směrnice nahrazující Data Retention směrnici ani jiná obdobná úprava pro celou EU přijaty nebyly.

Ještě před samotným právním rozbořem povinnosti Data Retention a související problematiky považuje autor za potřebné zabývat se stručně historickým kontextem a souvislostmi, které vedly k legislativnímu zakotvení povinnosti Data Retention a do značné míry podobu tohoto právního institutu determinovaly. Jednalo se o snahu nalézt prostředky využitelné k prevenci terorismu a boje s ním, a to nejprve v rovině politické a posléze legislativní. Tyto souvislosti autor vnímá jako významné pro vymezení a porozumění veřejnému zájmu, který uložení povinnosti Data Retention sleduje, a především pro posouzení a vyhodnocení proporcionality zásahu do základních práv a svobod, který tato povinnost představuje. Ostatně, například také Ústavní soud ČR v nálezu Pl. ÚS 45/17, jakožto zatím posledním z nálezů, v nichž se zabýval napadenou právní úpravou Data Retention v EIKom a souvisejících právních předpisech, významnou měrou přihlížel k faktické stránce a ke hrozbám teroristických útoků, kterými je existence povinnosti Data Retention v právním řádu ČR odůvodňována.

Vzhledem k narůstající hrozbě teroristických útoků jednaly členské státy EU v posledních letech dvacátého století o možných formách spolupráce v boji proti terorismu, resp. obecně o spolupráci při vyšetřování trestné činnosti. Po útocích v New Yorku z 11. září 2001 jednání nabyla na intenzitě, jak potvrzují například závěry zasedání Rady EU ve složení pro spravedlnost a vnitřní věci ze dne 19. prosince 2002, které zdůrazňují mimořádnou důležitost údajů o použití elektronických komunikací, kteréžto údaje „představují cenný nástroj pro předcházení, vyšetřování, odhalování a stíhání trestných činů, a zejména organizované trestné činnosti“, tyto závěry však zůstávaly pouze u zmíněného obecného konstatování. Evropská bezpečnostní strategie²⁴⁰ přijatá Radou EU dne 12. prosince 2003 sice zmiňuje terorismus společně s šířením zbraní hromadného ničení, regionálními konflikty, selháním států a organizovanou trestnou činností jako jedny z hlavních hrozeb pro bezpečnost v Evropě, samotná strategie však ještě neobsahovala žádnou výraznější zmínku o potřebě zajistit uchovávání provozních a lokalizačních údajů pro účely takového boje. Teprve ve Zprávě o provádění Evropské bezpečnostní strategie vyhotovené v prosinci 2008 (tedy již po teroristických útocích v Madridu v roce 2004 a v Londýně v roce 2005) je obecně zmiňována nezbytnost „účinné a komplexní politiky

²³⁹ Rozsudek Soudního dvora EU (velkého senátu) ze dne 8. dubna 2014. *Digital Rights Ireland Ltd v. Minister for Communications, Marine and Natural Resources a další a Kärntner Landesregierung a další*. Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané High Court (Irsko) a Verfassungsgerichtshof ve spojených věcech C-293/12 a C-594/12, kterým se vyslovuje neplatnost Data Retention Směrnice, je podrobně rozebrán dále.

²⁴⁰ Text Evropské bezpečnostní strategie v českém jazyce je dostupný společně se Zprávou o provádění Evropské bezpečnostní strategie z prosince 2008. Potřeby úprav této strategie v průběhu uplynulých let vedly v červnu 2016 k vydání nového dokumentu *Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe – A Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy*. Viz *European Council*. Evropská bezpečnostní strategie. [online], 12. prosince 2003, [cit. 12. 1. 2023]; *European Council*. *Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe – A Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy*. [online], 2008, [cit. 12. 1. 2023].

EU pro sdílení informací, s náležitým zohledněním ochrany osobních údajů“, samotné provozní a lokalizační údaje v ní však taktéž výslovně označeny nejsou.

187 První větší teroristické útoky na území Evropské unie – útoky v Madridu 11. března 2004 se pak staly bezprostředním impulsem pro přijetí Prohlášení Evropské rady o boji proti terorismu,²⁴¹ které mimo dalších konkrétních kroků pro efektivní boj proti terorismu zmiňuje také návrh na zavedení pravidel pro uchovávání komunikačních provozních údajů poskytovateli služeb; toto prohlášení uložilo Radě prověřit opatření, která by pro poskytovatele služeb stanovila pravidla uchovávání provozních údajů o komunikaci. V dokumentu z 28. dubna 2004 Francie, Irsko, Švédsko a Velká Británie zdůraznily nutnost celoevropské data retention politiky a předložily Radě EU návrh rámcového rozhodnutí o uchovávání údajů zpracovávaných pro účely poskytování veřejně dostupných služeb elektronických komunikací nebo údajů dostupných ve veřejných komunikačních sítích za účelem prevence, vyšetřování, detekce a stíhání trestných činů, včetně terorismu.²⁴² Po teroristických útocích v Londýně ze 7. července 2005 Rada v prohlášení ze dne 13. července 2005²⁴³ tyto útoky odsoudila a opětovně potvrdila potřebu co nejrychlejšího přijetí společných opatření o uchovávání telekomunikačních údajů. Jako svou bezprostřední prioritou, vedle několika dalších opatření zaměřených na vyšetřování a boj proti terorismu, deklarovala také nutnost dohodnout se na rámcových rozhodnutích o uchovávání telekomunikační údajů, s termínem říjen 2005.

188 Faktickým naplněním uvedených jednání a prohlášení pak o několik měsíců později bylo vypracování textu Data Retention Směrnice, s jejímž návrhem přišla Evropská komise 21. září 2005.²⁴⁴ Navzdory kritickému postoji zejména národních úřadů pro ochranu osobních údajů členských států EU schválila Rada EU text Data Retention Směrnice na svém zasedání 21. února 2006, pouze delegace Slovenska a Irska hlasovaly proti.²⁴⁵ Následně, dne 15. března 2006 návrh směrnice schválil Evropský parlament. Na jejím základě byly členské státy EU povinny přijmout národní úpravu, dle které budou provozovatelé sítí a poskytovatelé služeb elektronických komunikací povinni uchovávat veškeré provozní a lokalizační údaje o všech svých účastnících po dobu minimálně 6 měsíců, maximálně 2 let. To vše pro případ, že by pro účely vyšetřování závažných trestných činů bylo potřebné nejen nařídít odposlech či získat údaje do budoucna, ale také prozkoumat některá data zpětně.

189 Teprve po přijetí Data Retention Směrnice následovaly ve většině států národní právní úpravy. Existovaly však i výjimky, v několika členských státech EU zákonodárce přijal národní právní úpravu Data Retention již před přijetím

²⁴¹ *European Council*. Declaration on Combating Terrorism. [online], 25 March 2004, [cit. 12. 1. 2023].

²⁴² *European Council*. Document of the Council 8958/04 of 28 April 2004. [online], 2004, [cit. 12. 1. 2023].

²⁴³ *European Council*. Council Declaration on the EU response to the London bombings. [online], 13 July 2005, [cit. 12. 1. 2023].

²⁴⁴ Návrh Data Retention Směrnice Evropského parlamentu a Rady o uchovávání údajů zpracovávaných v souvislosti s poskytováním veřejných služeb v odvětví elektronických komunikací, kterou se mění směrnice 2002/58/ES ze dne 21. září 2005, COM (2005) 438 final.

²⁴⁵ *European Council*. Press Release, 2709th Council Meeting, Justice and Home Affairs. [online], 2006, [cit. 12. 1. 2023].

zmiňované směrnice. Mezi takovéto země patřila i Česká republika, při zavádění povinnosti Data Retention pak byla ve shora zmiňované lhůtě pouze povinna již existující právní úpravu uvést do souladu s požadavky Data Retention Směrnice. V právním řádu České republiky lze proto o prvopočátcích povinnosti Data Retention hovořit již od doby, kdy nabyl účinnosti TelkmZ, tedy od 1. července 2000.

V tomto právním předpise byla poprvé v právní úpravě platné na území ČR obsažena, jakožto výjimka z povinnosti zachovávat telekomunikační tajemství,²⁴⁶ povinnost právnických a fyzických osob, které vykonávají telekomunikační činnosti, poskytnout oprávněným orgánům vymezené údaje nikoli pouze v režimu on-line, ale také za určitou dobu zpětně – v tomto případě se jednalo o dobu uplynulých „nejméně dvou měsíců“. Povinné osoby byly takto povinny²⁴⁷ „na vlastní náklady sdělit orgánům oprávněným k tomu zvláštními právními předpisy informace o skutečnostech, které jsou předmětem telekomunikačního tajemství anebo na něž se vztahuje ochrana osobních a zprostředkovacích dat, zejména údaje o veškeré komunikaci, kteréhokoli uživatele v uplynulých nejmeně dvou měsících v rozsahu volané a volající číslo, použitá služba, datum, čas, doba trvání komunikace a místo připojení“, což doplňovala povinnost „[u] poskytovatelů datových celků (databází) jsou tyto osoby povinny provádět jejich aktualizaci podle požadavků orgánů oprávněných k tomu zvláštními právními předpisy nejmeně jednou za 6 měsíců.“

V případě údajů, které byly takto povinné osoby oprávněným orgánům povinny zpětně, za uplynulé dva měsíce, sdělit, se jednalo pouze o takové údaje, které byly tyto povinné osoby oprávněny po danou dobu – nejmeně dvou měsíců – zpracovávat i pro pracovní účely vyplývající z jejich telekomunikační činnosti. TelkmZ přitom obecně stanovil, že „osobní a zprostředkovací data uživatelů telekomunikačních služeb“,²⁴⁸ jakož i data, která jsou předmětem telekomunikačního tajemství, „musí být po uplynutí dvou měsíců od ukončení telekomunikačního spojení vymazána nebo učiněna anonymními“.²⁴⁹ Současně však TelkmZ výslovně počítal s výjimkami, podle kterých tato povinnost „neplatí pro data, která mají být využita k vyúčtování za telekomunikační služby, k zajištění propojení a přístupu k síti, ke vzájemnému vyúčtování mezi provozovateli veřejných telekomunikačních sítí a poskytovateli veřejných telekomunikačních služeb, pokud slouží k identifikaci zneužívání sítí a služeb sítí a pro data uchovávaná

²⁴⁶ Telekomunikační tajemství vymezovalo v dané době ustanovení § 84 TelkmZ, a to včetně zákazu uloženího právnickým nebo fyzickým osobám, které vykonávají telekomunikační činnosti, jejich zaměstnancům a jiným osobám, které se podílejí na vykonávání telekomunikačních činností „získávat pro jiné než pracovní účely, vyplývající z jejich telekomunikační činnosti, informace o skutečnostech, které jsou předmětem telekomunikačního tajemství ve větší míře, než je pro vykonávání telekomunikačních činností nezbytné“, doplněnému povinností uloženou každému, „kdo se dozví informace o skutečnostech, které jsou předmětem telekomunikačního tajemství“, zachovávat o nich mlčenlivost. Telekomunikačním tajemstvím v právním řádu ČR se autor podrobněji zabývá dále.

²⁴⁷ Viz ustanovení § 86 odst. 1 TelkmZ ve znění účinném do 30. dubna 2005, kdy byl TelkmZ nahrazen novou právní úpravou ElKom.

²⁴⁸ Tato data byla v ustanovení § 84 odst. 5 TelkmZ definována jako „jméno a příjmení, popřípadě obchodní jméno, datum narození, rodné číslo, popřípadě identifikační číslo organizace, akademický titul, adresa, popřípadě sídlo“.

²⁴⁹ Viz ustanovení § 84 odst. 7 TelkmZ.

190

191